

Visie Vérian op werken met mantelzorgers en vrijwilligers

Mantelzorgers leveren vaak een onmisbaar deel van de zorg. De inzet van mantelzorg maakt het mogelijk dat de cliënt thuis kan blijven wonen. Het vroegtijdig signaleren van (over)belasting van mantelzorgers en mantelzorgondersteuning is daarbij voor Vérian van cruciaal belang.

Vérian hanteert een helder beleid op de inzet van mantelzorgers en vrijwilligers.

Dit document beschrijft de rol van mantelzorg en vrijwilligers en de huidige afspraken hierover in het zorgproces. Dit huidige beleid wordt het komende jaar aangescherpt en verder uitgebreid. Het beleid op mantelzorg en vrijwilligers wordt expliciet onderdeel van het Jaarplan 2012.

Wat is mantelzorg?

Mantelzorgers zorgen voor een chronisch zieke, gehandicapte of hulpbehoevende ouder, kind of ander familielid, vriend of buur. Zij geven die zorg omdat ze een persoonlijke band hebben met die persoon. De zorg die zij geven is langdurig, intensief en afhankelijk van de zorgbehoevende.

In Nederland komen op jaarbasis circa 3,5 miljoen mensen voor kortere of langere tijd als mantelzorg in actie binnen het eigen netwerk; voor 2,6 miljoen mantelzorgers duurt de zorg langer dan drie maanden.

Voor de meesten is mantelzorg een vanzelfsprekend onderdeel van het leven dat voldoening geeft en de relatie met de zorgvrager intenser maakt.

Het inpassen van de zorg in andere aspecten van het dagelijks leven verloopt vaak minder vanzelfsprekend. Vooral de zorg voor een partner of een kind is vaak intensief en langdurig en wordt weinig met anderen gedeeld. Ongeveer driekwart van de mantelzorgers onder de 65 jaar combineert de zorg bovendien met een betaalde baan. Bij een deel van de mantelzorgers leidt dit tot overbelasting en gezondheidsklachten (bron: website Movisie).

Wat is vrijwilligerswerk?

Vrijwilligerswerk is werk dat in enig georganiseerd verband, onverplicht en onbetaald, wordt verricht ten behoeve van andere mensen of de samenleving, zonder dat degene die het verricht daar voor zijn/haar levensonderhoud van afhankelijk is.

Waarom mantelzorg zo belangrijk is?

Partners, kinderen, burens leveren vaak een belangrijk deel van de zorg. Voor veel cliënten is mantelzorg onmisbaar om thuis te kunnen blijven wonen.

Het kan voorkomen dat niet alle benodigde zorg om bijvoorbeeld thuis te kunnen blijven wonen wordt geïndiceerd, en er een beroep wordt gedaan op de mantelzorg:

“De aanspraak op AWBZ zorg bestaat slechts voor zover de verzekerde, gelet op zijn behoefte en uit een oogpunt van doelmatige zorgverlening, redelijkerwijs daarop is aangewezen”

Hierbij is expliciet tot uitdrukking gebracht dat een verzekerde redelijkerwijs niet is aangewezen op zorg, die naar algemeen aanvaarde maatstaven door zijn sociale omgeving moet worden geboden. De normale, dagelijkse zorg die partners, ouders, inwonende kinderen en/of andere huisgenoten geacht worden elkaar onderling te bieden wordt aangeduid als gebruikelijke zorg.

Zo is in kortdurende zorgsituaties de inzet van partners/kinderen/huisgenoten vereist. Een indicatie voor verzorging wordt dan niet afgegeven. In langdurige zorgsituaties wordt deze verzorging wel geïndiceerd, maar wordt wel van de partner/kinderen/huisgenoten verwacht dat zij de benodigde ondersteuning en begeleiding geven die nodig is om thuis te kunnen blijven wonen.

Inzet van mantelzorg en vrijwilligers in het zorgproces van Vérian

Vérian hanteert geen uitputtende lijst met taken en werkzaamheden die een mantelzorger of vrijwilliger kan uitvoeren in bepaalde cliëntsituaties, waaronder ook terminale situaties. In de thuissituatie van een cliënt omvat dit een breed pakket van taken. De mogelijkheden van mantelzorgers, vrijwilligers en/of welzijnsorganisaties en de inzet hiervan wordt door de EVV'er meegenomen bij de dagelijkse zorginzet, bij het invullen van de Zorgmap en bij het opstellen van het Zorgplan:

- Bij de intake en het opstarten van de zorg worden de gegevens van de contactpersoon vastgelegd in de Zorgmap. De eerste contactpersoon is voor alle medewerkers het aanspreekpunt. De eerste contactpersoon is vaak ook de belangrijkste mantelzorger. Maar niet altijd. En ook niet altijd de enige. Daarom worden op het formulier met de cliëntgegevens de gegevens van alle mantelzorgers vastgelegd.
- Op het formulier met de cliëntgegevens leggen we ook de gegevens van andere betrokken hulpverleners, zoals vrijwilligersorganisaties en welzijnsorganisaties, in vast.
- De eerst verantwoordelijke inventariseert tijdens het startgesprek de mogelijkheden in/van de directe omgeving van de cliënt die kunnen bijdragen aan een goede zorgverlening, optimale draaglast en draagkracht van de thuissituatie en een optimaal welbevinden van de cliënt.
- Afspraken over inzet van mantelzorg, mantelzorgondersteuning en/of eventuele inzet van vrijwilligers of andere (welzijns)organisaties worden tijdens de anamnese geïnventariseerd en in het zorgplan genoteerd.
- De eerst verantwoordelijke is ook tijdens het zorgtraject alert op eventuele signalen van overbelasting van de mantelzorg.
- Bij dreigende overbelasting van mantelzorg in een cliëntsituatie wordt gekeken naar inzet van andere mogelijkheden van zorg/hulp (thuisbegeleiding, mantelzorgondersteuning en vrijwilligerszorg). De EVV'er heeft kennis van de sociale kaart van de buurt (wijk/dorp/gemeente) waarin de cliënt woont en kan de cliënt doorverwijzen naar welzijnsorganisaties, ouderenorganisaties en andere ondersteunende organisaties zoals bijvoorbeeld MEE.
- In de zorgmap wordt de rol van mantelzorg bij de zorg, zoals de medicatieverstrekking en gebruik van hulpmiddelen vastgelegd.
- Er is eveneens aandacht voor dreigende overbelasting bij inzet van hulpmiddelen (instructie tillift, folder ergocoach)
- Psychosociale problematiek, zoals eenzaamheid, geheugenproblemen en depressieve klachten, is onderdeel van een screening (vanuit het kwaliteitskader verantwoorde zorg) die standaard 2 keer per jaar bij alle cliënten in zorg wordt uitgevoerd. De eerstverantwoordelijke is hiervoor verantwoordelijk en de EVV'er onderneemt, eventueel in overleg met de wijkverpleegkundige acties om de cliëntsituatie te verbeteren. Dit kan leiden tot doorverwijzing naar andere hulpverleners of organisaties. Zo kan het aanbod van MEE, welzijnsorganisaties, ouderenorganisaties en vrijwilligersorganisaties in de omgeving van de cliënt ingeschakeld worden.
- De inzet van hoog-/laagbedden is mogelijk bij de zorg aan het bed door professionele zorgverleners en ook bij de zorgverlening door mantelzorgers (beslisboom bedden)
- In de zorg voor cliënten met dementie is bekend dat bijna alle mantelzorgers problemen ervaren in de zorg voor hun naaste. De zorg is emotioneel en lichamelijk zwaar en veranderingen in gedrag zijn moeilijk te begrijpen. Dit punt heeft de aandacht vanuit het netwerk dementie. Onze gespecialiseerde verpleegkundigen ouderen zorg en de casemanagers begeleiden mantelzorgers in deze moeilijke situaties.
- Een project gericht op vroegtijdige signalering van dementie en gerelateerde problematiek (waaronder overbelasting van mantelzorg) door alle medewerkers binnen de thuiszorg is in voorbereiding en wordt dit najaar uitgevoerd

Inzet van professionele Mantelzorgondersteuning door Vérian (MZO):

Professionele mantelzorgondersteuning wordt door Vérian geleverd in de vorm van TB-1 (Thuisbegeleiding).

Mantelzorgondersteuning kan nodig zijn als een vorm van “respijtzorg”; namelijk overname van de zorg van de mantelzorger door een professional en verlichting brengen bij degenen naasten die voortdurende zorg bieden.

De zorg richt zich praktisch gezien op de mantelzorger van de cliënt. Het team thuisbegeleiding kan hierin de noodzakelijke ondersteuning bieden of doorverwijzen naar het Steunpunt Mantelzorg of zorgvrijwilligers van de Kap.

De zorg kan bijvoorbeeld bestaan uit:

- Oppasfunctie;
- Adviseren;
- Begeleiden;
- Opbouwen van een sociaal netwerk en signaleren.

Professionele mantelzorgondersteuning bestaat naast de daadwerkelijke zorg ook uit het verwijzen naar het Steunpunt Mantelzorg en vrijwilligersorganisatie De Kap. De Kap is een vrijwillige hulpdienst in de informele zorg, in de gemeente Apeldoorn. In andere gemeenten verwijst Vérian naar het Steunpunt Mantelzorg aldaar, bijvoorbeeld Stichting Welzijn Brummen/ Eeerbeek.

Signalering vanuit het V&V team!

Vérian levert, binnen de gestelde indicatie, de uren zorg in de cliëntsituatie. De eerst verantwoordelijke verzorgende of verpleegkundige (EVV'er) heeft de taak om dreigende overbelasting van de mantelzorger te signaleren. De EVV'er onderneemt, eventueel in overleg met de wijkverpleegkundige, acties om de situatie te verbeteren.

Inzet van vrijwilligers in de terminale (nacht)zorg

Vérian vindt dat cliënten, indien de wens bestaat en het medisch verantwoord is, de mogelijkheid moeten hebben om thuis te sterven. De aanwezigheid van mantelzorg is hierbij een voorwaarde.

Daarnaast is het mogelijk om zorgvrijwilligers, in samenspraak met de familie, in te zetten in de waakdiensten 's nachts bij terminale cliënten. Dit ter ondersteuning en vervanging van de mantelzorgers en de professionele zorgverleners. Bij de inzet van vrijwilligers gaat het vooral om waken, oppassen en soms eenvoudige verzorgende handelingen.

Ook overdag kan inzet van vrijwilligers de familie de ruimte en rust geven om er even uit te gaan voor bijvoorbeeld een boodschap of familiebezoek

De inzet van vrijwilligers gebeurt in afstemming met het V&V team en/of het team thuisbegeleiding. Vérian hanteert een strikt beleid ten aanzien van de inzet van het juiste deskundigheidsniveau bij bepaalde handelingen. Binnen deze kwaliteitskaders, de wensen van de cliënt en de gestelde indicatie wordt bekeken welke rol vrijwilligers en mantelzorgers kunnen vervullen. De EVV'er legt de gemaakte afspraken vast in het zorgplan van de cliënt.

Op dit moment gaat het om incidentele inzet van vrijwilligers. Het beleid van Vérian op de inzet van vrijwilligers in de terminale nachtzorg wordt in 2012 verder uitgewerkt.

Overige activiteiten van Vérian gericht op mantelzorg, vrijwilligers en/of welzijnswerk:

- Vérian neemt deel aan de dag van de mantelzorg, dit in nauwe samenwerking met de KAP
- Vérian neemt deel aan een regionaal overleg Mantelzorgondersteuning met diverse andere hulpverleners en zorg- en welzijnsorganisaties in de regio
-

- Vérian neemt deel aan de Woonservicegebieden in Apeldoorn. Binnen deze woonservicegebieden wordt intensief samengewerkt met welzijnswerk en vrijwilligersorganisaties. Woonservicegebieden organiseren activiteiten voor bewoners in de wijk en biedt ondersteuning en ontmoetingsplekken dicht bij huis. Vérian is op deze wijze nauw betrokken bij het organiseren van welzijnsactiviteiten in de wijk, ondersteuning van mantelzorgers en lotgenotencontact in de wijk.
- Op de Consultatiebureaus voor Ouderen (op wijklocaties spreekuren in ons gehele werkgebied) is mantelzorg een gesprekspunt en draaglast/draagkracht van mantelzorgers een punt van aandacht. Zo nodig wordt verwezen naar het aanbod van ondersteuning (respijtzorg, cursussen) in de wijk/dorp/gemeente van de cliënt
- Het Consultatiebureau voor Ouderen in Nijmegen participeert in het netwerk Zorg voor Ouderen en Welzijn Netwerk Nijmegen (ZowelINN). Hieraan nemen diverse welzijns- en zorgorganisaties deel, zoals bijvoorbeeld het Seniorennetwerk SWON, Het Centrum voor Ouderen en Levensvragen, Zorgbelang Gelderland en Hulpdienst Nijmegen.
- Ook in projectvorm, met name op het gebied van preventie, wordt samengewerkt met welzijnsorganisaties en ouderenorganisaties in buurten/wijken en gemeenten. Deze projecten zijn gericht op het versterken van de gezondheid van burgers en het bevorderen van eigen regie en zelfredzaamheid van cliënten. Eén concreet voorbeeld is 'Halt u valt.' In dit kader wordt op het gebied van diverse voorlichtingsactiviteiten gericht op valpreventie samengewerkt en verwezen naar elkaars aanbod. Voor medefinanciering van een aantal andere eerstelijnsprogramma's gericht op preventie heeft Vérian een subsidieaanvraag ingediend bij ZonMW, PreventiekrachtThuis (2012).